

N 12044/01
17/12/2020

12044-01-2-202012171758

სს „კავკასიის ქარის კომპანია“

მის: ქ. თბილისი, მედეა (მზია) ჯუღელის ქ. N10

თქვენ მიერ წარმოდგენილ „კასპის ქარის ელექტროსადგურის (დაგეგმილი სიმძლავრე 54 მგვტ.) მშენებლობისა და ექსპლუატაციის, 110 კვ ეგხ-ის გაყვანის და 110 კვ ქვესადგურის განთავსების“ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშთან დაკავშირებით, რომელზეც სამინისტროში მიმდინარეობს გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებული ადმინისტრაციული წარმოება, გაცნობებთ, რომ ექსპერტიზის პროცესში საზოგადოებრივი ექსპერტის მიერ წარმოდგენილია შენიშვნები/მოსაზრებები რომლებიც აუცილებელია გადაწყვეტილების მიღებისთვის:

- გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში მოცემულ ფრინველთა ნუსხაში ფასკუნჯი და ბექობის არწივი შეტანილია, PM გავლით გადამფრენის (ფრინველი საკვლევ ტერიტორიაზე რეგულარულად გვხვდება სეზონური გადაფრენისას, წარმოდგენილია ძირითადად შემოდგომაზე და გაზაფხულზე) და OV – შემთხვევითი ვიზიტორის (ფრინველი საკვლევ ტერიტორიაზე დაფიქსირებულია მხოლოდ რამდენჯერმე, მისი გავრცელების ჩვეული დიაპაზონი ძალიან დაშორებულია საპროექტო ტერიტორიიდან) სტატუსით (გვ. 248), როდესაც ცნობილია მათი ბუდობა კვერნაკის ქედზე¹; თქვენ მიერ დამატებით წარმოდგენილი ინფორმაციის მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიაზე არ მოიპოვება ფასკუნჯების საკვები და ისინი მდ. მტკვრის მიმდებარედ დასახლებული პუნქტების მახლობლად არსებულ ნაგავსაყრელზე იკვებებიან. თუმცა საერთაშორისო კვლევებით დადასტურებულია, რომ ფასკუნჯები საკვების მოსაპოვებლად ყოველდღიურად ბუდიდან რამდენიმე ათეულ კმ-ზეც კი მიდიან და ბუნებრივ პირობებში საკვებს სწორედ საპროექტო ტერიტორიის მსგავს ჰაბიტატებში ეძებენ, ხოლო ფრენის სიმაღლე, გარდა ფრინველის სურვილის და მიზნებისა, დამოკიდებულია გარემო ფაქტორებზე (მაგ. რელიეფი, ამინდი).

¹ Abuladze A. 2013. Birds of Prey of Georgia. Institute of Zoology, Ilia State University, Tbilisi, Georgia.
 BirdLife International (2020) Important Bird Areas factsheet: Kvernaki Ridge. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 15/12/2020.
 Galvez R.A., Gavashelishvili L., Javakhishvili Z. 2005. Raptors and Owls of Georgia. Tbilisi, Georgia. GCCW and Buneba Print Publishing.
 Paposvili N., Ninua L., Dekanoidze D., Shvelidze T., Janiashvili Z., Javakhishvili Z. 2016. Special Protected Areas (SPA) for Birds in Georgia. Institute of Ecology, Ilia State University, Tbilisi, Georgia.

შესაბამისად, ამ შემთხვევაში შეუძლებელია კონკრეტული სიმაღლის წინასწარ განსაზღვრა. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით თქვენ მიერ დამატებით წარმოდგენილი დოკუმენტი არ მოიცავს მტკიცებულებას, თუ რატომ არის ფასკუნჯი აღნიშნული ტერიტორიისთვის შემთხვევითი ვიზიტორი.

- გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიში მოიცავს ბევრ ურთიერთგამომრიცხავ დებულებას. აღნიშნავთ მხოლოდ რამდენიმეს: „ფასკუნჯი ჩნდება საპროექტო ტერიტორიაზე, მაგრამ შედის საპროექტო ზონაში იშვიათად, ვინაიდან პროექტის ტერიტორია არ წარმოადგენს მისთვის კვების ჰაბიტატს. იმ იშვიათ შემთხვევებში, როცა ფასკუნჯი შედის საპროექტო ტერიტორიაზე, ის დაფრინავს მეტწილად 200 – 300მ-ის სიმაღლეზე და ძალიან იშვიათად ჩამოდის 100მ-მდე”. (გვ. 328). „ზოოლოგების ჯგუფმა (ა. კანდაუროვი) №4 ტურბინა-გენერატორის უბანზე დაკვირვებებისას ორჯერ დააფიქსირა ფასკუნჯი მახლობელ ტერიტორიაზე: ერთხელ ფრენის დროს 2019 წლის 1 მაისს, აგრეთვე კლდეზე მჯდარი 2018 წლის 28 სექტემბერს. ორნითოლოგმა დოქტორმა ა. აბულაძემ რამდენჯერმე დააფიქსირა იგი (იხ. ა. აბულაძის ანგარიში, გზმ-ს ტომი 2 - დანართი 4)” (გვ. 197). „2018-2019 წლების სეზონური დაკვირვებების დროს ფასკუნჯის არსებობა საპროექტო ტერიტორიის ფარგლებში და მიმდებარე არეალში დაფიქსირებული იყო მრავალჯერ: WTG No 01 და WTG No 05 უბნის უშუალოდ მიმდებარე ტერიტორიაზე (4ჯერ 2019 წლის გაზაფხულის დაკვირვებისას; WTG No01 და 02-თან 2-ჯერ 2019 წლის ზაფხულში (ა.აბულაძე) - №4 ტურბინა-გენერატორის უბნის უშუალოდ მიმდებარე ტერიტორიაზე ა.კანდაუროვმა დააფიქსირა 2019 წლის 1 მაისს,; - WTG No06 and WTG No07 უბნის უშუალოდ მიმდებარე ტერიტორიაზე - 2-ჯერ 2019 წლის გაზაფხულის დაკვირვებისას (ა.აბულაძე) - WTG No07 WTG No08 and WTG No09 უბნის უშუალოდ მიმდებარე ტერიტორიაზე - ერთხელ 2019 წლის ზაფხულში (ა.აბულაძე) - WTG No10 უბნის უშუალოდ მიმდებარე ტერიტორიაზე - ერთხელ 2019 წლის გაზაფხულის დაკვირვებისას (ა.აბულაძე) - დაგეგმილი ქეს-ის ტერიტორიის ფარგლებში - 2018 წლის 2 ივლისს (ა.აბულაძე), საპროექტო ტერიტორიის სამხრეთ საზღვრებთან 2018 წლის 29 სექტემბერს (ა.აბულაძე) - ქეს-ის სამხრეთ უბნის მიმდებარე ტერიტორიაზე - 2018 წლის 5 ივნისს, 26 ივნისს და 27 ივნისს (ა.აბულაძე), 6 ოქტომბერს და 12 ოქტომბერს (ა.აბულაძე) და სამხრეთით მოსაზღვრე ტერიტორიებზე კიდევ 11-ჯერ 2018 წლის შემოდგომის დაკვირვებების დროს (2 -ჯერ დაფიქსირდა წყვილის ფრენა და 9-ჯერ ცალკეული ფრინველის); 14-ჯერ 2019 წლის ზაფხულში (ა.აბულაძე); კიდევ უფრო სამხრეთით, მტკვრის ხეობაში - 5ჯერ 2019 წლის ზაფხულში (ა.აბულაძე); აგრეთვე საბუდარზე - 2018 წლის 22 სექტემბერს (ა. კანდაუროვი)”. (გვ. 327). ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, წარმოდგენილი ინფორმაცია არ მოიცავს მყარ მტკიცებულებას, თუ რატომ არის ფასკუნჯი საპროექტო ტერიტორიისთვის შემთხვევითი ვიზიტორი ან/და რა კრიტერიუმის/შეფასების საფუძველზე მოხდა ფრინველის კონკრეტული სიმაღლეების განსაზღვრა.
- ანგარიშის მიხედვით საველე სამუშაოების დროს შეგროვებული მასალისა და ლიტერატურული მონაცემების მიხედვით, საპროექტო ტერიტორიასა და მის შემოგარენში გვხვდება 124-მდე სახეობის ფრინველი. ამ ფრინველთაგან 79%-ზე მეტის არსებობა საკვლევ ტერიტორიაზე დადასტურდა 2018-2019 წლებში განხორციელებული საველე კვლევების დროს. თუმცა გზმ-ის ანგარიშში მოცემულია,

რომ ორნითოლოგიური თვალსაზრისით საპროექტო ტერიტორიის მნიშვნელობა საშუალოა და ამ ტერიტორიაზე მოზუდარი და მოზამთრე ორნითოფაუნა შეიძლება ღარიბად ჩაითვალოს, მაშინ როდესაც აღნიშნული ტერიტორია საერთაშორისო დონეზე აღიარებული, როგორც გადაშენების პირას მყოფ ფრინველთა სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანი ტერიტორია. თქვენ მიერ წარმოდგენილი დამატებითი ინფორმაციის მიხედვით, SPA N10-ის სახეობათა ნუსხაში კვერნაკის „ზურმუხტის“ არეალზე ჩამოთვლილია 135 სახეობა, რაც 400 სახეობის (SPA 1- IBA, GE020) 33,75%-ს შეადგენს, ამიტომ ორნითოლოგიური თვალსაზრისით საპროექტო ტერიტორიის მნიშვნელობა საშუალოა. მიუხედავად დამატებით ინფორმაციაში მოცემული აღნიშნული განმარტებისა, დაზუსტებას და დასაბუთებას საჭიროებს აღნიშნული მტკიცება;

- საპროექტო ტერიტორია წარმოადგენს გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ ფრინველთათვის საერთაშორისო დონეზე მრავალმხრივ აღიარებული სპეციალური კონსერვაციული მნიშვნელობის მქონე ტერიტორიას, სადაც ასევე მდებარეობს: ზურმუხტის ქსელის (Emerald sites) საიტი GE0000046, რომელიც მიზნად ისახავს კვერნაკის ქედზე არსებული ბერნის კონვენციის დაცვის ქვეშ მყოფი ფრინველთა სახეობების გრძელვადიან გადარჩენას მათი საბინადრო ჰაბიტატების დაცვის გზით; ფრინველთა მნიშვნელოვანი ტერიტორიები (IBA), საიტი GEO20, რომელიც მიზნად ისახავს კვერნაკის ქედზე მოზუდარ ბექობის არწივის *Aquila heliaca* (1-2 წყვილი) და მისი საზუდარი ტერიტორიის დაცვას; ფრინველთა სპეციალურად დაცული ტერიტორიები (SPA), საიტი SPA10, რაც ასევე მიზნად ისახავს კვერნაკის ქედზე მოზუდარ ბექობის არწივის *Aquila heliaca* (1-2 წყვილი) / ფასკუნჯის *Neophron percnopterus* (2-3 წყვილი) და მათი საზუდარი ტერიტორიის დაცვას, ასევე კვერნაკის ქედზე გადაშენების საფრთხესთან ახლოს მყოფი ვიზიტორი სახეობებისთვის (ორბის *Gyps fulvus* და სვავის *Aegypius monachus*) საკვები და პოტენციური საზუდარი ადგილების დაცვას. დაგეგმილი საქმიანობის განხორციელების შემთხვევაში, ზემოაღნიშნულ საიტებზე (GE0000046, GEO20, SPA10) არსებობს მოზუდარი ფასკუნჯის და ბექობის არწივის ქვეპოპულაციების დაკარგვის რისკი. შესაბამისად ყველა აღნიშნული გარემოება გათვალისწინებული უნდა იყოს დოკუმენტაციაში და წარმოდგენილი უნდა იქნეს შესაბამისი ინფორმაცია, შესაძლო რისკების განსაზღვრის და შემცირების მიზნით.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, დაგეგმილი კასპის ქარის ელექტროსადგურის მშენებლობაზე გადაწყვეტილების მისაღებად, აუცილებელია ორნითოლოგთა მიერ (გამჭვირვალობისთვის სასურველია კვლევაში ჩაერთოს საქართველოში არსებული სხვადასხვა ინსტიტუტთა წარმომადგენლები) მოხდეს მთელი კვერნაკის ქედის დეტალური შესწავლა და გამოვლენილ იქნეს ამ ტერიტორიაზე ფასკუნჯისა და ბექობის არწივის ყველა მოქმედი ბუდე, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში ფრინველთა ქცევის შესასწავლად განხორციელდეს კვლევა სატელიტური გადამცემების გამოყენებით და შესაბამისი შედეგები წარმოდგენილი იქნეს სამინისტროში; კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით, საჭიროების შემთხვევაში, კომპანიამ შეიმუშაოს შესაბამისი საკომპენსაციო ღონისძიებები, მათ შორის: სხვა ტერიტორიებზე ფასკუნჯის/ბექობის არწივის კვლევისა და კონსერვაციისთვის. ზემოაღნიშნული ინფორმაციის/დოკუმენტაციის დაზუსტებამდე და

სარწმუნო მონაცემების წარმოდგენამდე, სამინისტრო მოკლებულია შესაძლებლობას მიიღოს გადაწყვეტილება.

ნინო თანდილაშვილი

მინისტრის მოადგილე

